

9. Семчик В.І., Кулинич П.Ф., Погрібний О.О., Проценко Т.П., Сонюк В.А. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України / В.І. Семчик (ред.). – К., 2003. – 280 с.

10. Petljak, K. Istraživanje kategorije ekoloških prehrambenih proizvoda među vodećim trgovcima hranom u Republici Hrvatskoj, Tržište. – Vol. 22.– 2010. – pp. 93-112.

ГЛАВАЦЬКИЙ Р. О.

студент 5 курсу історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

Нині наша держава ступила на складний, але багатообіцяючий шлях реформування ключових соціальних, політичних та економічних інститутів. Серед усієї кількості змін, що були започатковані українськими можновладцями, чи не найскладнішою і найбільш проблемною у реалізації є адміністративно-територіальна реформа, оскільки її втілення в життя ознаменує собою демонтаж існуючої і вже звичної системи владної ієрархії. А тому немає нічого дивного в тому, що Україна офіційно задекларувала звернення до польського досвіду децентралізації влади, який є одним з найбільш вдалих в сучасній Європі. Метою даної публікації є більш детальний розгляд основних віх польської реформи та висвітлення ключових аспектів функціонування системи місцевого самоврядування нашого сусіда.

Так, 22 липня 1952 року була прийнята Конституції Польської Народної Республіки. Ця подія фактично завершила процес встановлення комуністичного режиму в країні та остаточно утвердила адміністративно-командну систему економіки. Зрозуміло, що за умов владної монополії ЦК ПОРП, громадяни втрачають значну частину своїх демократичних прав, включаючи право на місцеве самоврядування. Хоча формально існували гміни (найменша самоврядна територіальна одиниця) і 49 воєводств (повіті були зліквідовані у 1975 році), та вони були частиною однорідної партійно-державної влади. Місцеві громади не були самостійними. Вибори до рад, які в той час називали народними, були лише імітацією.

У 1989 році після скликання «круглого столу» розпочинається мирний процес зміни політичного режиму в Польщі. Конкретний проект реформи був запропонований академіком Єжи Регульським, який базувався на ідеї чіткого законодавчого розмежування повноважень владного центру та органів місцевої влади, а також передбачав створення трирівневої структури адміністративно-територіального устрою і поступове проведення децентралізації в два основні етапи.

На першому етапі (перша муніципальна реформа) відбувається відновлення органів місцевого самоврядування базового рівня. А саме, уряд Тадеуша Мазовецького ухвалює рішення про відновлення в Польщі самоврядних гмін. Після чого, 8 березня 1990 року Сейм приймає закони про місцеве самоврядування, виборче право для рад гмін (муніципальних рад), а вже 27 травня

закон вступає в дію і відбуваються перші вибори. Слід зауважити, що ухвалення закону про місцеве самоврядування також було зафіксовано у вигляді змін до Конституції РП, а прийнята 17 жовтня 1992 року нова так звана Мала Конституція вже отримала назву конституційного акту про взаємодію виконавчої і законодавчої влади Республіки Польща, а також про місцеве самоврядування. Тобто процес відродження самоуправління в Польщі фактично одразу ж набув конституційної основи. В значній мірі цей фактор і обумовив подальший успіх реформи.

Другий етап (друга муніципальна реформа) відзначається активізацією законодавчого і установчого елементів реформи і власне завершенням переходу до запланованої трирівневої структури органів місцевої влади. Це відбулося після того як уряд прем'єр-міністра Єжи Бузка у 1998 році запроваджує традиційні для Польщі територіальні одиниці – самостійні повіти і воєводства. В результаті, другої муніципальної реформи 1998 року і склалася сучасна структура адміністративно-територіального устрою Республіки Польщі, що має наступну специфіку внутрішньої організації та функціонування [2].

Відтак територія країни ділиться на воєводства, воєводства – на повіти, а повіти в свою чергу мають поділ – на гміни. Власне базовим структурним елементом територіального самоврядування виступає гмін, що має завданням забезпечення усіх основних суспільних потреб мешканців – членів громади гміни. Громадами керують ради, обрані місцевим населенням. Жодна рада не може мати більше ніж сто членів. Виконавчим органом ради є колегія, що складається з мера, заступника мера і не більше як п'яти інших. Гміни існують трьох видів: сільські (декілька сіл), міські (одне велике місто) та місько-сільські (місто з оточуючими їм селами). У Польщі 379 повітів і 2 479 гмін, кожна з них об'єднує 10–12 сіл [3].

Наступною одиницею самоврядування є повіт в сферу обов'язків якого входить вирішення усіх локальних питань, що виходять за межі повноважень гмінного рівня. На рівні повіту, який складається з гмінів, вже відсутня безпосередня присутність держави. Повіт виконує повноваження з утримання закладів середньої, спеціальної та професійної освіти, медичних установ і лікарень, культурних установ, збереження культурних цінностей тощо. Слід акцентувати увагу на тому, що повіти не здійснюють контролю за діяльністю гмінів і не можуть позбавляти їх прав, повноважень чи втручатися в фінансове управління гмінного рівня. Навпаки, повіти є фінансово автономними і здатні проводити власну бюджетну політику, а поповнення їх казни не залежить від доходів гмінів. Отже, можна дійти розуміння того факту, що первинні структури місцевої влади – гміни і повіт здатні до вирішення усіх адміністративних питань своїх громад.

І нарешті найбільшою адміністративною одиницею регіонального рівня є воєводство, яке виконує функцію забезпечення регіонального розвитку. Влада воєводства відповідає за формування стратегії розвитку, опрацювання програм досягнення стратегічних цілей, координування взаємодії одиниць територіального самоврядування, а також утримання інфраструктури регіонального значення. Воєводства можуть укладати угоди про співробітництво з іноземними партнерами [1].

Отже, польська трирівнева система не передбачає вертикального ієрархічного підпорядкування, оскільки кожна з зазначених одиниць місцевої влади наділена чітко окресленим спектром владних повноважень і завдань, які не перехрещуються між собою в процесі реалізації. Це дає змогу кожній з трьох одиниць системи самоврядування здійснювати свої функції без втручання органів державної та місцевої влади вищого рівня. А фінансова автономність гмінів, повітів та воєводств і часткове зосередження бюджетних коштів на місцях дали змогу громадам усіх рівнів концентровано розподіляти фінансові засоби з огляду на місцеву специфіку кожного регіону, що мало наслідком загальну оптимізацію функціонування механізму польської економіки і господарства. Як результати аналізу вищезазначеного можна зробити висновок, що саме децентралізація влади і стала тим механізмом, який переформатував колишню соціалістичну республіку у сучасну ринкову європейську країну, яка здатна успішно приймати різнопланові політичні та економічні виклики сучасності.

Список використаних джерел:

1. С.В. Алфьоров. Особливості устрою та функціонування територіальних громад країн- членів ЄС / - 2013. - Вип. 37. - С. 181-189. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pprbsu_2013_37_21.pdf
2. 67.400.7(4Пол) 25 років місцевого самоврядування у Польщі – відповідальність децентралізованої влади на прикладі міста Любліна / відп. ред. А. Кінзерська. – Люблін : [Б. в.], 2015. – 80 с. –ISBN 978-83-925615-8-3.
3. О. П. Рудницька. Особливості устрою та функціонування територіальних громад: зарубіжний досвід Літописець. Збірник наукових праць №10 / . – Житомирський державний університет ім. Івана Франка, 2015. – С. 109-112. - Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/16583/1/Рудницька_Ольга_Павлівна.pdf

БОНДАРЕНКО С. І.

студент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ПРАВОВА ДОКТРИНА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Місцеве самоврядування – це довготривале явище в соціальному та політичному житті людства і його витоки сягають громадівського та племінного самоврядування в додержавний період [2, с. 54].

Процес розвитку місцевого самоврядування починається з трансформацією абсолютних монархій у держави з демократичним правовим режим на межі XVIII-XIX століть, оскільки розуміння цього інституту в той час був найбільш наближений до сучасного.

Місцеве самоврядування є дискусійним питанням сучасної юридичної науки. Самі теорії походження, розвитку та функціонування місцевого самоврядування можна окреслити як сукупність уявлень, поглядів, думок, які були сформовані історично та нерозривно пов'язані з утворенням, організацією, поясненням суті управління та співвідношенням його з управлінням публічним.